



Oblike anestezije pri operaciji za zamenjavo kolka ali kolena

Ta brošura vam, če imate operacijo za zamenjavo kolka ali kolena, nudi informacije o različnih anestetikih in o tem, kaj je od njih pričakovati. Skupaj so jo pripravili anesteziologi, predstavniki bolnikov in bolniki.

Vsebina

Ta brošura pojasnjuje:

- razne vrste anestetikov za zamenjavo kolka ali kolena
- Kaj se zgodi pred operacijo
- Kako se s svojim anesteziologom posvetovati o tveganjih in možnostih
- Kako se pripraviti na operacijo
- Kaj se zgodi na dan operacije
- Kaj se zgodi po operaciji.

Oblike anestezije pri operaciji za zamenjavo kolka ali kolena

Ko boste imeli operacijo za zamenjavo kolka ali kolena, lahko izbirate med dvema vrstama anestezije:

- spinalni anestetik
- splošna anestezija.

Obstajajo tudi drugi postopki, ki pomagajo zmanjšati neugodje, celotno izkušnjo pa vam narediti veliko bolj prijetno. Ti so:

- blokada živca
- lokalna infiltracija anestetika (injiciranje) okoli sklepa in rane
- sedacija

Spinalna anestezija

V tem primeru vam anestetična zdravila vbrizgajo v spodnji del hrbta (med kosti hrbtenice). Spodnji del vašega telesa bo med operacijo odrevenel in nog ne boste mogli premikati. Med spinalno anestezijo boste med posegom lahko ostali budni.

Naša brošura o **spinalni anesteziji** dodatnimi informacijami, ki je na voljo v več jezikih tukaj: www.rcoa.ac.uk/patientinfo/translations#languages

Splošni anestetik

Splošni anestetiki so zdravila, ki povzročijo stanje, podobno globokemu spancu. Ključna je za nekatere operacije in posege. Niste pri zavesti in ne čutite ničesar. Splošni anestetik se ponavadi odmeri intravenozno, vdihuje v obliki plina ali pa se ga odmeri kot kombinacijo obojega.

Blokada živca

Tu gre za injekcijo lokalnega anestetika v bližino živcev, ki vodijo v vašo nogo. Vaš anesteziolog bo morda uporabil ultrazvočni aparat, da najde živce. Del vaše noge bo odrevenel in brez bolečin nekaj ur, tako da vam po operaciji ne bo treba dati močnih sredstev proti bolečinam. Odvisno od vrste blokade živca svoje noge ne boste mogli prav premikati, dokler lokalni anestetik ne odneha.

Operacija ni možna samo z blokado živca. Potrebovali boste tudi hrbtenični ali splošni anestetik. Oglejte si prosim našo brošuro o **blokadi živca** z dodatnimi informacijami, ki je na voljo v več jezikih tukaj: www.rcoa.ac.uk/patientinfo/translations#languages

Infiltracija rane

Tu gre za injekcijo lokalnega anestetika, in včasih drugih zdravil za lajšanje bolečin, okoli sklepa, ki vam ga operirajo. Daje jo kirurg med operacijo. Lahko se da skupaj s spinalnim ali splošnim anestetikom, da se med operacijo bolje počutite. Včasih se v sklepu pusti plastična cevka, da se injekcija polni.

Olajša bolečine, ne da bi pri tem oslabil mišice v nogi. Bolečine lajša različno, vendar boste mogoče lahko vstali hitreje kot po blokadi živca.

Sedacija

Sedacija se pogosto uporablja skupaj s spinalnim anestetikom, da ste za operacijo sproščeni in zaspani. Sedacija je lahko minimalna ali globoka, po njej pa se lahko spomnite vsega, samo nekaterih stvari ali ničesar.

Več o sedaciji boste našli v naši brošuri **Sedacija - pojasnilo**, ki je na voljo v več jezik tukaj: www.rcoa.ac.uk/patientinfo/translations#languages

Kako se odločiti, kaj je najbolje za vas

Anesteziolog se bo z vami pogovoril o možnostih, ki so vam na voljo, in o tem, katera od njih je glede na tveganja, vaše zdravje in vrsto operacije za vas najboljša.

Skupno prejetanje odločitev

Center za perioperativno oskrbo je pripravil animacijo, ki vam obrazloži temo skupno sprejetanje odločitev. Lahko si jo ogledate tu: www.cpoc.org.uk/shared-decision-making

Skupno odločanje poskrbi za podporo posameznikov, da sprejmejo odločitve, ki so prave za njih. Je skupni proces, skozi katerega klinični delavec podpira pacienta, da doseže odločitev glede svojega zdravljenja.

Ta pogovor združi:

- Strokovno znanje kliničnega delavca, na primer o možnostih zdravljenja, dokazih, tveganjih in prednostih
- kar pacient najbolje pozna: svoje lastne preference, osebno situacijo, cilje, vrednote in prepričanja.

Več o tem: www.england.nhs.uk/personalisedcare/shared-decision-making

Tukaj je nekaj virov, ki jih lahko uporabite, da iz posvetovanj z anesteziologom ali osebjem za predoperativno oceno odnesete kar se da veliko:

Okvir Choosing Wisely UK BRAN

Ta vir uporabite kot opomnik, da postavljate vprašanja o zdravljenju.

https://bit.ly/CWUK_leaflet

NHS postavi tri vprašanja

Morda boste morali sprejemati odločitve glede svojega zdravljenja.

https://bit.ly/NHS_A3Qs

Center za perioperativno oskrbo (CPOC)

CPOC skupno sprejetanje odločitev obrazloži v obliki animacije.

www.cpoc.org.uk/shared-decision-making

Vprašanja, ki jih morda želite zastaviti

Če imate vprašanja glede svojega anestetika, si jih zabeležite (lahko uporabite spodnje primere in svoje dodate spodaj). Če želite pred dnevom operacije govoriti z anesteziologom, se obrnite na ekipo za predoperativno oceno, ki bo morda lahko poskrbela, da se boste po telefonu pogovorili z anesteziologom ali se z njimi srečali v ambulanti.

1. Kakšen tip anestetika bi bil zame najboljši in zakaj?
2. Ali obstaja zame kakšno posebno tveganje?
3. Kako lahko izboljšam svoje zdravje pred operacijo?

Tveganje in anestezija

Sodobni anestetiki so zelo varni. Obstajajo nekateri pogosti stranski učinki anestetikov ali opreme, ki običajno niso nevarni ali dolgotrajni. Tveganja se med posamezniki razlikujejo in so odvisna od postopka in anestezijske tehnike.

Vaš anesteziolog se bo z vami pogovoril o tveganjih, za katere meni, da so relevantna za vas. O manj pogostih tveganjih se bodo z vami pogovoril le, če menijo, da so za vas relevantna.

Če želite prebrati več podrobnosti o tveganjih, povezanih z anestezijo, je tukaj na voljo več informacij v različnih jezikih: www.rcoa.ac.uk/patientinfo/translations#languages

Pred operacijo

Klinika za predoperativni pregled

Večina bolnišnic vas bo povabila, da obiščete kliniko za predoperativni pregled, da ocenijo vaše splošno zdravje in raven aktivnosti.

Prosimo vas, da s seboj prinesete seznam zdravil, ki jih jemljete, ali svoja zdravila v originalni embalaži.

Povprašali vas bodo o vašem splošnem zdravstvenem stanju in dejavnosti ter o prejšnjih boleznih, operacijah in anestetikih. Prav tako vas bodo vprašali o morebitnih alergijah.

Zdravstveno osebje bo ocenilo vaše zdravje za operacijo in naročilo vse potrebne teste, kot so krvni testi ali EKG, da bi preverili, kako dobro deluje vaše srce. Krvni testi lahko vključujejo preverjanje ravni železa in po potrebi predpisovanje dodatkov železa. To bo pomagalo zmanjšati potrebo po transfuziji krvi med operacijo.

Zdravstveno osebje se lahko z vami pogovori tudi o oblikah anestezije za vašo operacijo. Lahko se srečate tudi z anesteziologom ter se z njim podrobneje pogovorite o vašem zdravju in izbiri anestezije. Če imate določene zdravstvene težave, vam lahko priporočijo določeno izbiro anestetika.

Če imate zapletene zdravstvene težave ali omejeno mobilnost, ki ni posledica vaših sklepov, ste morda izpostavljeni večjemu tveganju zaradi anestetika in/ali operacije. Vzemite si čas, da premislite o tem, ali želite s posegom sploh nadaljevati in se o tem posvetujte z družino in ostalimi.

Priprave na operacijo

Bolj zdravi bolniki, ki lahko izboljšajo svoje zdravje in raven aktivnosti, hitreje okrevajo po operaciji, po njej pa imajo tudi manj zapletov.

Pred kirurškim posegom lahko storite veliko, da se nanj pripravite. Tudi majhne spremembe lahko vodijo do velikih razlik. Morda bi bilo dobro, da povečate svojo raven fizične aktivnosti in izboljšate svojo prehrano. Če pijete ali kadite, bi morda bilo dobro, da pitje oziroma kajenje zmanjšate ali celo popolnoma prenehate.

Če imate že dlje časa trajajoče zdravstvene probleme, pri svojem splošnem zdravniku povprašajte, če jih lahko pred operacijo kakorkoli zmanjšate.

Naši viri **Fitter Better Sooner** vam bodo zagotovili informacije, ki jih potrebujete, da boste boljše pripravljene in obveščene pred operacijo. Za več informacij obiščite našo spletno stran, ki je na voljo v različnih jezikih:

www.rcoa.ac.uk/patientinfo/translations#languages

Prehabilitacijski programi

Če ste načrtovali operacijo kolka ali kolena, vam bo bolnišnica morda ponudila vrsto programov, ki vam bodo pomagali, da boste boljše pripravljene na operacijo, pospešili okrevanje in prej zapustili bolnišnico. Spodaj je nekaj primerov teh prehabilitacijskih programov. Vprašajte svojega kirurga ali predoperacijsko oceno, ali vaša bolnišnica izvaja te programe.

Kolčne in kolenske (sklep) šole

Številne bolnišnice ponujajo informativne ure, ki se jih lahko udeležite pred operacijo. Imenujejo se „šole o sklepah“. Njihov cilj je informirati paciente o različnih korakih kirurške poti, od priprave na sprejem do okrevanja doma. Ravno tako lahko postavite kakršnakoli vprašanje, ki ga imate glede operacije in anestezije.

Program za pospešeno okrevanje

Pospešeno okrevanje je ime za program, katerega cilj je, da se po večji operaciji čim prej vrnete k svojemu normalnemu zdravju. Bolnišnično osebje preuči vse dokaze o tem, kaj lahko pred operacijo, med njo in po njej storite, da boste imeli najboljše možnosti za hitro in popolno okrevanje.

Programi se razlikujejo glede na vrsto operacije in bolnišnico, v kateri se zdravite, vendar lahko vključujejo:

- izboljšanje telesne pripravljenosti pred operacijo, če je za to dovolj časa
- zdravljenje drugih dolgotrajnih bolezenskih stanj

- skrajšanje časa posta z dajanjem vode in napitkov na osnovi ogljikovodikov pred operacijo
- jemanje zdravil za preprečevanje bolezni po operaciji
- razmislek o najboljših načinih lajšanja bolečin med operacijo
- uporaba lokalnih anestetičnih blokov ali regionalnih anestetikov, kjer je to mogoče
- skrb za najboljše lajšanje bolečine kasneje, da hitreje okrevate
- spodbujanje k pitju, prehranjevanju in gibanju v 24 urah po operaciji (DrEaMing)
- skrajševanje časa, ko ste priključeni na katetre in kapalke
- učenje vaj za lažje okrevanje po operaciji.

Na dan operacije

Bolnišnica vam bo dala jasna navodila o tem, kdaj morate nehati jesti in piti. Ta navodila so pomembna. Hrana ali tekočina, ki je med anestezijo v vašem želodcu, se vam lahko dvigne in pride v vaš sapnik in pljuča. To je lahko za vas smrtno nevarno. Dovolili pa vam bodo srkati običajne tekočine do dve uri pred operacijo.

Če imate sladkorno bolezen, se posvetujte s svojo bolnišnico, kdaj lahko jeste in pijete, in katera zdravila za diabetes smete vzeti na dan svoje operacije.

Če še niste prenehali kaditi kot del priprave na operacijo, pa na dan vaše operacije nikakor ne smete kaditi. Prav tako ne smete kaditi e-cigaret.

Če jemljete zdravila, boste potrebovali posebna navodila s strani ekipe za pripravo na operacijo o tem, katera od njih naj bi vzeli tisti dan. Po potrebi naredite majhen požirek vode, ko jemljete tablete.

Če jemljete zdravila "za redčenje krvi", kot je warfarin, clopidogrel ali rivaroksaban, se boste morali pogovoriti s svojo zdravstveno ekipo o tem, kdaj naj jih nehate jemati. Lahko da pride do težav, če nehate jemati ta zdravila, tako da vam bodo mogoče predpisali kaj drugega.

Če ste tik pred tem, da odidete v bolnišnico, pa se ne počutite dobro, se po telefonu posvetujte z oddelkom.

Srečanje z vašim anesteziologom

Z anesteziologom se boste morda sestali v kliniki za predoperativno oceno. Če ne, boste svojega anesteziologa spoznali v bolnišnici na dan vaše operacije. Z vami se bodo pogovorili o vrstah anestezije, ki jih lahko dobite, kot tudi o prednostih, tveganjih in vaših preferencah, nato pa se boste skupaj odločili, kateri anestetik je najboljši za vas. Morda boste spoznali tudi drugo visoko usposobljeno zdravstveno osebje.. Več o njihovih vlogah in o anesteziji si lahko preberete na naši spletni strani:

www.rcoa.ac.uk/patientinfo/anaesthesia-team

Kaj je "pre-med" (premedikacija)

Pred nekaterimi anestetiki se včasih daje premedikacija („pre-med“). Premedikacije telo pripravijo na operacijo - lahko začnejo lajšati bolečine, zmanjšajo raven želodčne kisline ali vam pomagajo pri sprostitvi.

Ko vas pokličejo za operacijo

- Nekdo izmed osebja bo šel z vami do operacijske sobe.
- Običajno lahko obdržite očala, kontaktne leče, slušne pripomočke in protezo do trenutka, ko vam bodo dali anestezijo. Če vam ne bodo dali splošnega anestetika, jih boste morda lahko obdržali.
- Če bo anestezija lokalna ali področna, kot je na primer spinalna anestezija, boste lahko vzeli s sabo svojo elektronsko napravo in slušalke, da boste poslušali glasbo (pred posegom o tem povprašajte medicinsko sestro).
- Morda boste v operacijsko dvorano šli normalno, v spremstvu enega od zaposlenih, morda pa vas bodo tja odpeljali v vozičku, na postelji ali na nosilih. Če boste šli peš, lahko običajno nosite svojo haljo in copate.

Ko boste prispeli v operacijski oddelek bodo pred začetkom anestezije opravljene rutinske kontrole. Povprašali vas bodo po vašem imenu, datumu rojstva, o predvideni operaciji, o delu telesa, ki ga bodo operirali, o tem, kdaj ste zadnjič jedli ali pili in o tem, ali imate kakšne alergije. Te kontrole so standardne po vseh bolnišnicah in so pomemben del varnostnih procedur.

Uvedba anestetika

Anestetik se lahko uvede v anestezijski ali operacijski sobi. Vaš anesteziolog bo sodeloval z usposobljenim asistentom. Anesteziolog ali asistent vas bo povezal s stroji, ki merijo vaš srčni utrip, krvni tlak in raven kisika.

V žilo na zadnji strani dlani ali roke vam bodo vstavili kanilo, tanko plastično cev. Skozi to cev vam bodo dajali anestetik in vsa druga zdravila, ki bodo potrebna med operacijo in po njej. Če vam misel na vstavljanje kanile povzroča nelagodje, bodo morda lahko nanесли lokalno anestetično kremo, ki bo omrtvičila področje, kjer se kanila vstavi.

Med operacijo

Vaš anesteziolog vam bo ves čas stal ob strani in pri tem zelo natančno spremljal vaše stanje ter anestetik po potrebi prilagodil. Če ste budni ali če ste dobili pomirilo, se bo anesteziolog lahko pogovarjal z vami, da vas pomiri in vam pomaga, da se sprostite.

Transfuzija krvi in alternative

Pri nekaterih operacijah ali po njih lahko izgubite znatno količino krvi.

Če je potrebno, se lahko s transfuzijo izgubljena kri nadomesti.

Obrnite se na svojega kirurga ali anesteziologa, če želite izvedeti več o transfuziji krvi in drugih možnostih, ki so lahko da voljo. Več o tem lahko preberete na strani NHS:

www.nhs.uk/conditions/blood-transfusion

Po operaciji

- Po operaciji vas bodo peljali v sobo za okrevanje, poseben oddelek blizu operacijske sobe, kjer vas bodo pozorno nadzorovali med okrevanjem od anestetika.
- Zdravstveni delavec bo v sobi za okrevanje skrbel osebno za vas. V isti sobi bodo tudi drugi bolniki.
- Vaš srčni utrip, krvni tlak in raven kisika bomo skrbno spremljali. Običajno boste dobivali kisik prek lahke plastične maske za obraz.
- Morda boste imeli kapalno infuzijo, ki vam bo skozi kanilo dajala tekočine.
- Če boste začutili bolečine ali slabost, vam bodo nemudoma pomagali.
- Morda vam bodo ponudili kaj za piti.
- Ko bo osebje sobe za okrevanje prepričano, da ste si po anesteziji varno opomogli, vas bodo odpeljali nazaj na oddelek.

Lajšanje bolečin

Anestezija pri menjavi kolka ali kolena je navadno osredotočena na zmanjšanje bolečine po operaciji, vendar je bolečina običajen del okrevanja. Cilj lajšanja bolečine po operaciji je lažje prenašati bolečino in omogočiti, da vstanete in začnete novi sklep uporabljati. Bolečine ni mogoče popolnoma odpraviti in pričakovati je treba določeno raven bolečine.

Tukaj so navedeni nekateri načini lajšanja bolečine:

Pilule, tablete ali tekočine za požiranje

To je najpogosteje uporabljena metoda za lajšanje bolečin po zamenjavi kolka in kolena. Morda Vam bodo po operaciji predpisali protibolečinska zdravila, ki vsebujejo opioide. Pomembno je, da ta zdravila čim prej zmanjšate in nato prenehate uporabljati, saj vam lahko njihova nadaljnja uporaba povzroči znatno škodo.

Več informacij o opioidih lahko najdete na spletni strani Fakultete za bolečinska zdravila:

www.fpm.ac.uk/opioids-aware/information-patients

Injekcije

Injekcije v veno imajo zelo hiter učinek. Injekcije v mišico na nogi ali zadnjici delujejo počasneje. Lahko se dajejo močna zdravila za lajšanje bolečin, kot so morfij, petidin ali kodein.

Odhod domov in kdaj prositi za pomoč

Kako hitro boste lahko odšli domov, je odvisno od tega, kako hitro boste okrevali po operaciji, vašega zdravstvenega stanja ter vrste operacije in anestezije, ki ste jo imeli. V nekaterih bolnišnicah gredo nekateri bolniki lahko domov še isti dan, medtem ko bodo drugi morda morali ostati v bolnišnici nekaj dni. Na splošno boste lahko odšli domov, ko boste začeli jesti, piti in se gibati. Zdravstvena ekipa se bo prav tako želela prepričati, da je morebitna bolečina pod nadzorom in da lahko urinirate, preden vas odpustijo.

Po operaciji ne boste mogli voziti, zato poskrbite za taksi ali za to, da vas po operaciji nekdo pelje domov.

Pred odpustom iz bolnišnice vam bodo podane informacije o vajah, ki jih boste morali izvajati za lažje okrevanje, pa tudi informacije o oskrbi rane.

Stopite v stik s svojim družinskim zdravnikom ali bolnišnico, v kateri je poseg bil izveden, če:

- ste v hudih bolečinah ali se bolečine poslabšajo
- na področju telesa, kjer ste imeli operacijo, pride do bolečin ali otekanja
- začutite bolečine v prsnem košu ali pride do težav pri dihanju
- imate kakršnekoli pomisleke, ki niso bili navedeni v informacijah o odpustu, ki ste jih dobili v bolnišnici.

Če se počutite zelo slabo, morate čim prej v vam najbližji oddelek za urgentno oskrbo.

Izjava o omejitvi odgovornosti

Trudimo se, da bi bili podatki v tej zloženki točni in aktualni, vendar tega ne zagotavljamo. Ne pričakujemo, da bodo te splošne informacije odgovorile na vsa vprašanja, ki bi jih lahko imeli, ali da bi obravnavali vsa področja, ki bi se vam zdela pomembna. O izbiri ali morebitnih težavah, se posvetujte s svojim zdravniškim osebjem, pri tem pa naj vam ta navodila služijo kot vodilo. Zloženska se ne sme obravnavati kot zdravniški nasvet. Ne sme se uporabljati za komercialne ali poslovne namene. Za celotno izjavo o omejitvi odgovornosti kliknite tukaj (www.rcoa.ac.uk/patient-information/translations/slovenian).

Vse prevode je zagotovila prevajalska skupnost Translators without Borders (Prevajalci brez meja). Kakovost teh prevodov je preverjena, kljub temu pa obstaja nevarnost netočnosti in napačne interpretacije nekaterih informacij.

Zaupajte nam svoje mnenje

Če imate kakršne koli pripombe, jih pošljite na naslov: patientinformation@rcoa.ac.uk

Royal College of Anaesthetists

Churchill House, 35 Red Lion Square, London WC1R 4SG

020 7092 1500

rcoa.ac.uk

Šesta izdaja, junij 2023

Ta brošura bo pregledana v treh letih od datuma objave.

© 2023 Royal College of Anaesthetists

To brošuro se lahko kopira za pripravo informacijskega gradiva za paciente. Pri tem navedite ta izvorni vir. Če želite del te brošure uporabiti v drugi publikaciji, morate to ustrezno navesti in odstraniti logotipe, blagovne znamke in slike. Za več informacij se obrnite na nas.